

OPASKA!

- ☞ Ovi materijali namijenjeni su isključivo studenticama/studentima koji su upisali predmet "Računala i procesi" na FER u šk. g. 2002/2003.
- ☞ Za svako drugo korištenje potrebna je pismena suglasnost autora!
- ☞ Materijali služe kao pomoć u praćenju predavanja, a ne kao njihova zamjena jer se ne mogu tumačiti izvan konteksta predavanja!

M. Žagar, 2002

(c) M. Žagar, RASIP, FER

ՄԱՏՅՑ ԴՈՒՅՈՒՆ

ՓՈՐՏԱԿՆԵՐԻՆԻՍՏԱՆՈՅ Ծ ՊԵՆՏԵՑԻՆԵ

ՓԻՆԿԱՆԻՍՏԱՆՈՅ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆԱԿԱՆ Ծ

ԵՆԿՑՔԻՆԵ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
(ՓՅԵ)

ԵՆԿՑՔԻՆԻՍԻ

Ճ

ՈՒՆՅՎՅՈՒՄ

Mario Žagar

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet elektrotehnike i računarstva

(FER)

RAČUNALA I PROCESI

3. Računala i procesi

Proces - u užem smislu

- ☞ čin fizikalne ili kemijske promjene, uključujući kombiniranje materije ili pretvaranje energije
- ☞ proces se odvija u postrojenju (koje može egzistirati i bez procesa, ali proces ne može bez postrojenja)

(c) M. Žagar, RASIP, FER

4

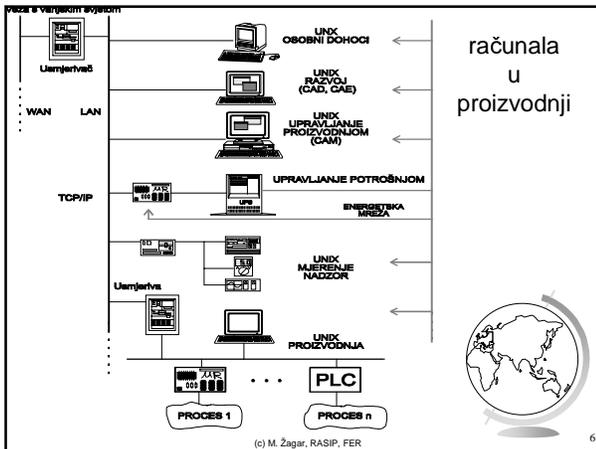
Proces - u užem smislu (II)

- ☞ svaki proces (osim najnižeg) se može dijeliti na podprocese (destilacija, dovod vode, hlađenje,...)
- ☞ elementi upravljanja, u ljudskom smislu (management), u tehničkom (control)
- ☞ tehnički na nižim razinama (uz proces), management - od najnižih do vrha

(c) M. Žagar, RASIP, FER

5

(c) M. Žagar, RASIP, FER

6

Računala i procesi

- ☞ algoritmi za pojedine strojeve - vrlo različiti, sve uglavnom "po mjeri"
- ☞ na višoj razini upravljanje je sve manje tehničko, a sve više ekonomski, društveni, politički usmjereno (management) (otok Tri milje)
- ☞ računala se mogu primjenjivati postepeno ili sve od jednom

(c) M. Žagar, RASIP, FER

7

Koraci prilikom razvoja

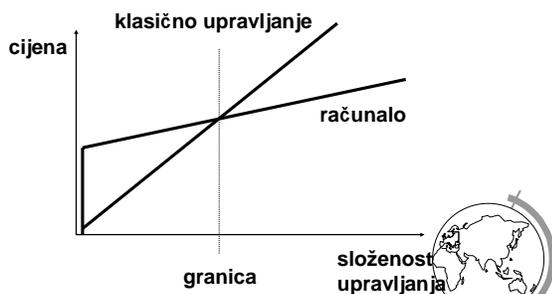
- ☞ proučavanje procesa,
- ☞ pronalaženje algoritma
- ☞ sklopovlje
- ☞ programska podrška
- ☞ puštanje u pogon

(c) M. Žagar, RASIP, FER

8

Ekonomičnost inst. računala

(c) M. Žagar, RASIP, FER

9

Zašto rač., a ne analog. svijet

- ☞ 10 - 100 funkcija uz istu cijenu (PIO)
- ☞ manje dimenzije (mikroroč.)
- ☞ veće mogućnosti obrade podataka (izvedene veličine)
- ☞ fleksibilnost (RAM)
- ☞ manja osjetljivost na smetnje
- ☞ mogućnost složenih algoritama

(c) M. Žagar, RASIP, FER

10

A u "slobodno" vrijeme:

- ☞ otvoreni krug, poboljšani rad pri mjerenju (podešavanje, ...)
- ☞ zatvoreni krug, promjenjivo pojačanje (Siemens A/D), različiti PID algoritmi
- ☞ pomoćni poslovi (spremanje podataka, formatiranje izvješća, upravljanje potrošnjom energije, ...)
- ☞ samoučenje

(c) M. Žagar, RASIP, FER

11

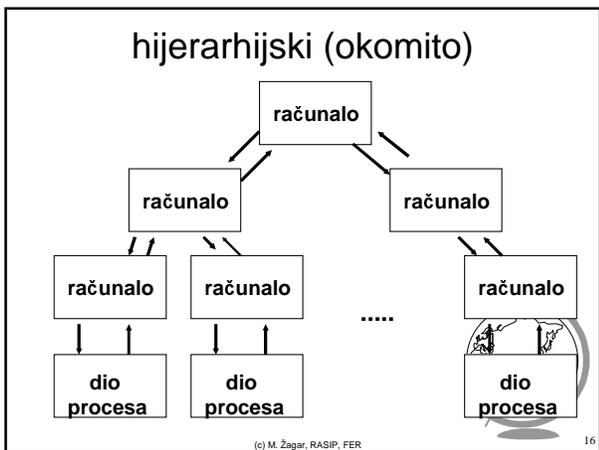
"Inteligencija"

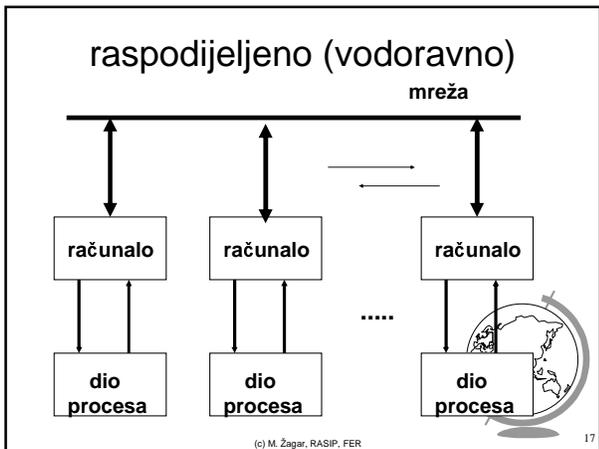
- ☞ provjera ulaznih veličina, testiranje (LED), dijagnostika
- ☞ osjetila, auto vozi 500 km/h
- ☞ dijagnostika pogrešnog
- ☞ kriva 5. lopatica u turbini :-)
- ☞ složeniji algoritmi
- ☞ komunikacija s operaterom (viša razina)
- ☞ različiti planovi ovisno o situaciji
- ☞ umjetna inteligencija, eksp. sustavi

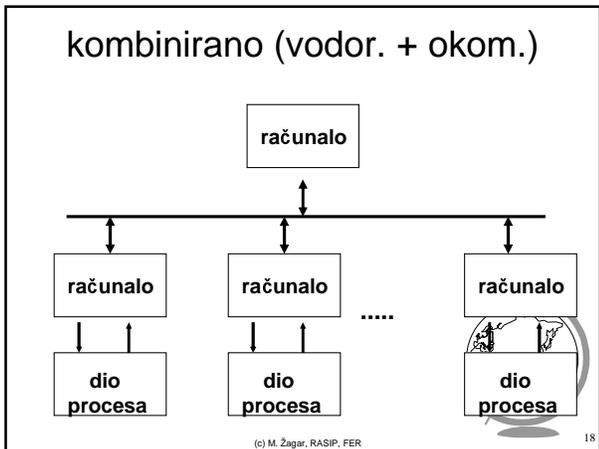

(c) M. Žagar, RASIP, FER

12

Način uporabe procesnih računala (po ulozi)

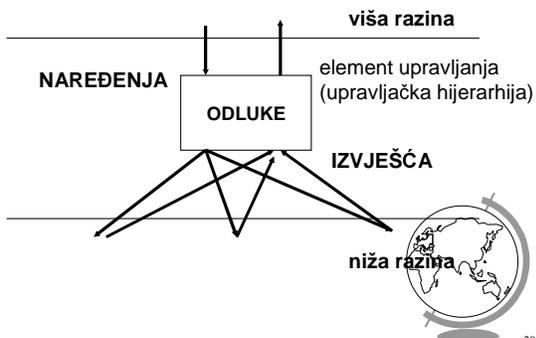
- ☞ jedno računalo, više procesnih cjelina (hijerarhija)
- ☞ postavljanje parametara (eng. set point)
- ☞ neposredno digitalno upravljanje (eng. Direct Digital Control, DDC)

(c) M. Žagar, RASIP, FER

19

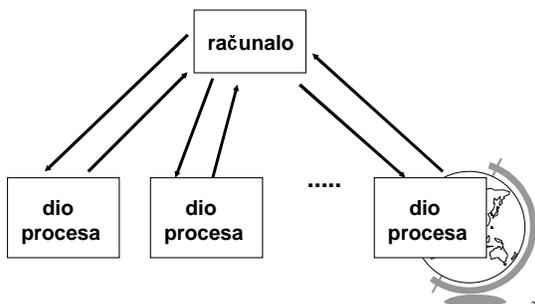
Hijerarhijski princip

(c) M. Žagar, RASIP, FER

20

hijerarhijska organizacija upravljanja - jedno računalo više procesnih cjelina

(c) M. Žagar, RASIP, FER

21

Svojstva:

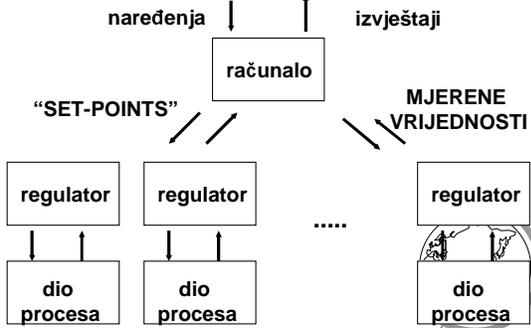
- ☞ složeno, dugo se gradi
- ☞ teško promjene
- ☞ ako stane računalo, stalo je sve
- ☞ nekad bilo sad se spominjalo

(c) M. Žagar, RASIP, FER

22

Postavljanje parametara procesa ("set-point")

(c) M. Žagar, RASIP, FER

23

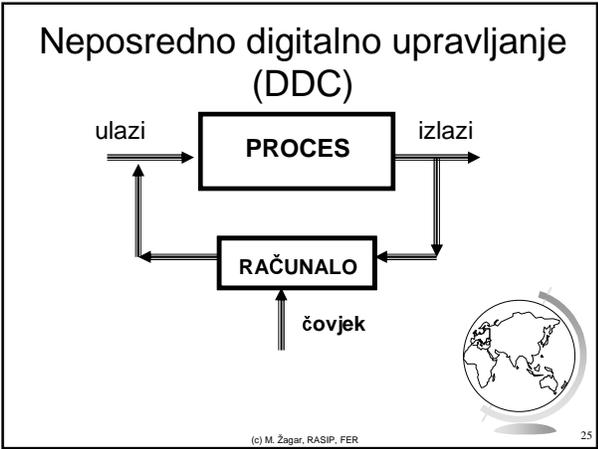
Svojstva:

- ☞ računalo prvenstveno postavlja vrijednosti, parametre procesa
- ☞ lako se prelazi s jednog vođenja na drugo
- ☞ u slučaju kvara, svaki regulator samostalno nastavlja s radom
- ☞ moguća postepena izgradnja sustava
- ☞ kombinacija klasičnih i "novih" rješenja

(c) M. Žagar, RASIP, FER

24

Svojstva (DDC):

- ☞ problem A/D, D/A
- ☞ jednom kad digitalizirano - pravila rada digitalnih računala (nema grješke, laka promjena ponašanja)
- ☞ komunikacija među računalima (mreže)

(c) M. Žagar, RASIP, FER 26

Algoritam PID prilagođen računalu

- ☞ Proporcionalni (P), Integrirajući (I), Derivirajući (D) članovi
- ☞ Kombinacije: P, PI, PD, PID
- ☞ PID:

$$y(n) = K_p \cdot x(n) + K_d \cdot [x(n) - x(n-1)] + K_i \cdot INT(n)$$

$K_p = K$
 $K_d = K \cdot T_d / T_0$
 $K_i = K \cdot T_0 / 2T_i$
 $INT(n) = INT(n-1) + x(n) + x(n-1)$

(c) M. Žagar, RASIP, FER 27

PID

The diagram shows two plots. The left plot shows a step response where the output (odziv) follows a step change in the input (pobuda) with a delay and overshoot. The right plot shows a disturbance response where the output returns to its setpoint after a disturbance is introduced.

- ☞ Primjer za Z80 / 2 MHz - 12 ms
- ☞ A/D, formatiranje, 5 zbrajanja, 3 množenja, defomatiranje, D/A

(c) M. Žagar, RASIP, FER 28

cijena/snaga računala

The graph plots 'cijena računala' (computer price) on the y-axis against 'snaga računala' (computer power) on the x-axis. The curve shows an exponential increase in price as power increases. A list of factors contributing to this increase is provided:

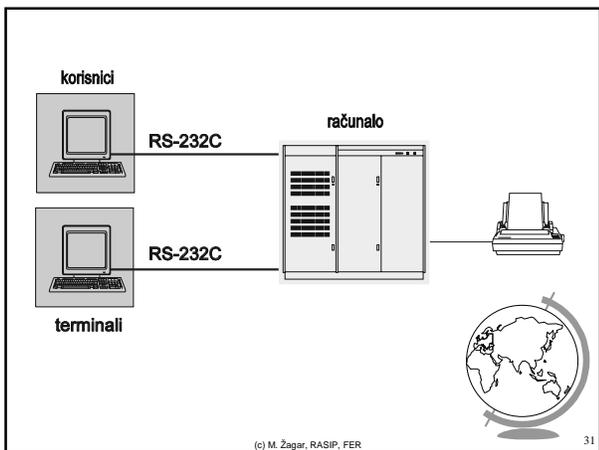
- organizacija,
- dužina riječi,
- takt,
- broj naredaba,
- adresiranje
- .
- .

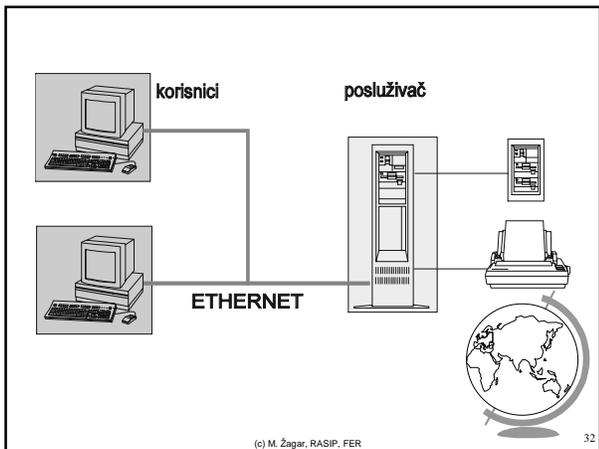
(c) M. Žagar, RASIP, FER 29

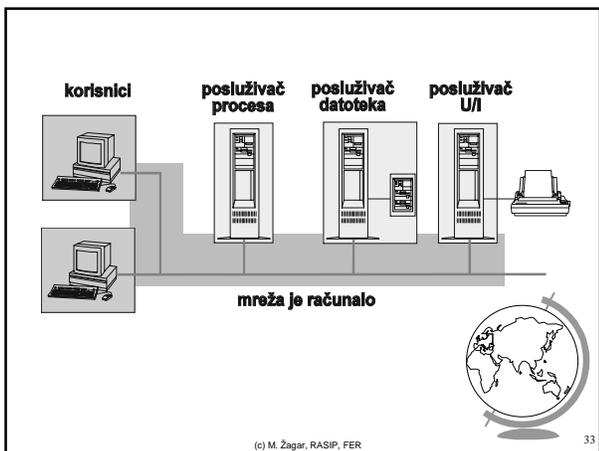
Vanjske podjele računala

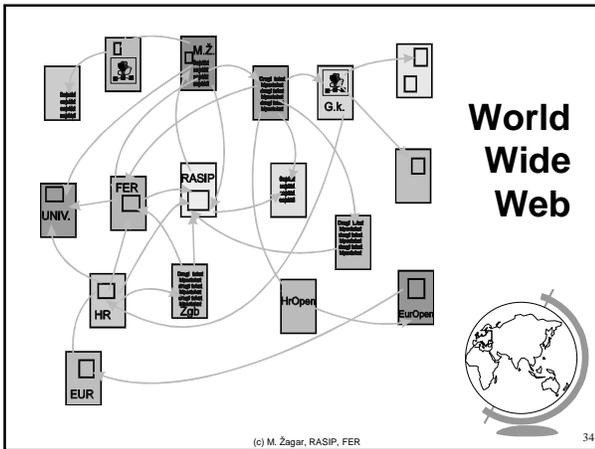
- ☞ I. generacija (centralizam)
- ☞ II. generacija (mreža)
- ☞ III. mreža sastavni dio računala
- ☞ IV. računalo je mreža, mreža je računalo

(c) M. Žagar, RASIP, FER 30

Organizacije računala:

- ☞ oko interne sabirnice (eng. motherboard)
 - veća brzina, manje U/I
 - dobro za velika računala
- ☞ oko zajedničke sabirnice (eng. backplane)
 - sve jedinice (moduli) jednaki tretman
 - modularnost, prilagodljivost (dodavanje modula po mjeri)
- ☞ paralelni sustavi, više sabirnica
 - veće brzine obrade
 - svaki procesor svoj posao
 - redundancija, veća pouzdanost (RAID)

(c) M. Žagar, RASIP, FER 35

Arhitektura računala

- ☞ CISC - RISC
- ☞ registri, memorija
- ☞ cache
 - locality of reference principle (ideja već u PDP 8)
 - cache 5-10 puta brža tehnologija
- ☞ stog (Java)
- ☞ prekidi (context switching)

(c) M. Žagar, RASIP, FER 36

Prekidi

- ☞ obični, nemaskirajući, vektorski (Z80)
- ☞ višerazinski (MC68xxx)
- ☞ uvjetni prijenos je sve (PIC)
- ☞ prioriteti (daisy chain) (Z80)
- ☞ fiksne adrese (Z80)
- ☞ bridovi (I8085)
- ☞ brzina promjena (context switching)
- ☞ organizacija U/I
 - memory mapped U/I (Motorola)
 - direct U/I (Intel)

(c) M. Žagar, RASIP, FER

37

Arhitektura prilagođena radu u stvarnom vremenu

- ☞ stvarno vrijeme?
- ☞ sklopovske prilagodbe
- ☞ programske prilagodbe
- ☞ općenite prilagodbe

(c) M. Žagar, RASIP, FER

38
